
UPV/EHUko Zuzenbide Fakultatearen Hiztegi Juridikoa¹: hiztegi-sarrerren egitura eta definizioen idazkera

XABIER ALBERDI LARIZGOITIA

Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

Abstract

Artikulu honetan *UPV/EHUko Zuzenbide Fakultatearen Hiztegi Juridikoaren* nondik nora-koak eta ezaugarriak aurkezten dira: hiztegiaren sorrera, terminologiari buruzko ikuspegia, metodologia, egitura, sarrerren egitura... Orobat aurkezten dira hiztegi honetan definizio argi eta ulergarriagoak idazteko baliatu diren estilo-irizpide batzuk (oro har, atzerakarga arintzeko eta definizio komunikatiboagoak egitekoak: nola eta noiz aurreratu deskriptorea, nola saihestu definizio zirkular, tautologiko eta parafrastiko hutsak, eta abar).

Hiztegiaren testuingurua: sorrera eta helburua

UPV/EHUko Zuzenbide Fakultateko Euskara Batzordearen ekimenez sortu zen euskarazko hiztegi juridikoaren proiektua, eta fakultateko irakasle elebidunen langintza eta lankidetzari esker gauzatu da orain dela urte batzuk egitasmo hutsa zena. Une egokian argitaratuko da lan hau; hain zuzen ere, Zuzenbide Fakultatearen 50. urteurrena ospatzen ari garen honetan. Hiztegi juridiko honek, mende Erdiko ibilbidean egindako beste lanek bezalaxe, agerian uzten du UPV/EHUko Zuzenbide Fakultateak euskara juridikoaren garapen- eta normalizazio-prozesua sustatzeko duen konpromiso irmoa eta helburu horri begira egiten duen lan etengabea. Ez gaitza oso oker esaten dugunean zuzenbideko irakasle euskaldunen hiru belaunaldi, behintzat, daudela ordezkaturik lan honen egile-taldean. Haietako batzuk aitzindariak izan dira dagokien alorrean euskaraz irakasten; beste batzuk, berriz, zuzenbideko ikasketak osorik euskaraz egin dituzten irakasle gazteak.

Urte asko joan dira UZEIk 1985ean lehen Zuzenbide Hiztegia argitaratu zuenetik, eta harrezkero ibilbide luzea egin da euskara juridikoa garatzeko. Aipagarriak dira eragile askoren lanak: besteak beste, Euskal Herriko administrazioen eta bereziki IVAPen lana, UPV/EHUK eta Deustuko Unibertsitateak egindakoa, Eusko Jaurlaritzako Justizia Sailak eta Terminologia Batzordeak egindakoa... Erabateko normalizaziotik urrun bagaude ere, ikaragarria da egin den aurrerapena;

¹ 2019an argitaratu du UPV/EHUK hiztegia (Alberdi, Azkarate eta beste, 2019). Eusko Jaurlaritzak finantzaturako IT1169-19 (2019-2021) ikerketa-proiektuaren emaitzatariko bat da lan hau.

horren lekuko, Zuzenbide Corpusak² jasotzen dituen emaitzak. Azken hamarkada hauetan gaikako edo arlokako hiztegi juridiko asko egin eta argitaratu dira, baina, hala eta guztiz ere, nabaria zen hiztegi juridiko orokor edo orotariko baten falta. Eta, hain zuzen ere, hutsune hori betetzera etorri da orain *UPV/EHUko Zuzenbide Fakultatearen Hiztegi Juridikoa*.

Euskal Herri osoan UPV/EHUko Zuzenbide Fakultatea da ikasketa guztiak euskaraz eskaintzen dituen eragile bakarra eta, dimentsio hori kontuan hartuta, ezinbestekotzat jo genuen bertako ikasle, irakasle eta langileek erabili ahal izango zuten hiztegi juridikoa sortzea. Funtsezko tresna da hiztegia, gure egunerokoa erabiltzen dugun terminologia juridikoari batasuna eta oinarri sendoagoa emateko. Gure komunitate juridikoan terminologia bateratua adosteko eta erabiltzeko aukera ahalbidetzen duen euskarri elebiduna da hiztegi juridiko hau. Irakaskuntzan, ikerketan zein kudeaketan erabiltzeko tresna aproposa. Fakultatea osatzen dugunon lanaren kanpo- eta barne-eremu guztietan erraz integratzen den baliabidea. Fakultatean egiten dugun lana ikusgai jartzen duena.

Hiztegiaren lehen erabiltzaileak, lana egiterakoan bereziki gogoan izan ditugunak, UPV/EHUko ikasle, irakasle eta langileak dira, baina ez dago esan beharrik arlo juridikoko eragile guztientzat pentsatuta dagoela hiztegia. Are gehiago, zuzenbideak gizarte-bizitzan eta hedabideetan duen eragin ikaragarria kontuan harturik, zilegi da esatea gizarte osoa dela hiztegi honen hartzailea.

Esan bezala, UPV/EHUko Zuzenbide Fakultateko irakasle askok lan egin dute hiztegian: 5 koordinatzailek, 15 taldeburuk eta 51 autorek. Beraz, erabatekoa izan da fakultateko irakasle elebidunen inplikazioa. Hiztegia arloka antolatu zen eta arlo bakoitzean taldeburu bat arduratu zen lana koordinatzeaz. Hamalau arlo hauek berezi dira hiztegian:

Administrazio Zuzenbidea (*Admin. Zuz.*).
 Europar Batasuneko Zuzenbidea (*EB. Zuz.*).
 Finantza Zuzenbidea (*Fin. Zuz.*).
 Konstituzio Zuzenbidea (*Konst. Zuz.*).
 Kontzientzia Askatasunari buruzko Zuzenbidea (*Kontz. Ask. Zuz.*).
 Lan Zuzenbidea eta Gizarte Segurantzza (*Lan Zuz.*).
 Merkataritza Zuzenbidea (*Merkat. Zuz.*).
 Nazioarteko Zuzenbide Pribatua (*Nart. Zuz. Pr.*).
 Nazioarteko Zuzenbide Publikoa (*Nart. Zuz. Pu.*).
 Zigor Zuzenbidea (*Zig. Zuz.*).
 Zuzenbide Erromatarra (*Zuz. Err.*).
 Zuzenbide Prozesala (*Zuz. Proz.*).
 Zuzenbide Zibila (*Zuz. Zib.*).
 Zuzenbidearen Teoria (*Zuz. T.*).

Egileen artean, Zuzenbide Fakultatean hizkera eta komunikazio juridikoa irakasten eta jurilinguistikaren alorrean lan egiten duten hiru hizkuntzalari aritu dira proiektuan. Haiek arduratu dira hiztegiaren diseinuaz, terminologia erauzi eta lantzeko metodologiaz, definizioen idazketa-gidalerroez eta hizkuntza-irizpideez zein edizioaz.

² <http://www.ehu.es/ehg/zuzenbidea/>

Terminologiarekiko ikuspegia, definizio-moldeak eta izaera deskriptiboa

Hiztegiintzari buruzko ikuspegiari dagokionez, *Diccionario del español jurídico (DEJ)*³ izan dugu eredu eta gidari. Eta horrek esan nahi du hizkuntza-hiztegiak egiteko erabili ohi diren metodologia eta irizpide lexikografikoak erabiltzea: definizio entziklopediko luzeak eman beharrean, ahalik eta definizio laburren eta argienak ematen ahalegindu gara, argibide osagarriekin osatuz terminoari buruzko informazioa.

Gure ikuspegia, beraz, Terminologiaren Teoria Komunikatiboaren ildoan kokatzen da (Cabré, 1993), eta guztiz aldentzen da W ster-en (1979) Terminologiaren Teoria Orokorrean. Izan ere, W ster-en teoriaren arabera, kontzeptu espezializatuak (haien ustez, hizkuntzaren aurretikoak eta unibertsalak) ditu aztergai terminologiak, eta ez hitzak eta haien esanahiak; ez da onartzen polisemiarik eta sinonimiarik; hiztegi espezializatuetatik kanpo geratzen dira kategoria predikatiboak (aditzak, esaterako); definizio-bide bakarra onartzen da (deskriptore generikoa + ezaugarri bereizgarriak); kontzeptuen antolaketa hierarkiko eta zurruna du oinarri terminologiak...

Oso bestelakoa da Terminologiaren Teoria Komunikatiboaren ikuspegia (Lorente, 2001). Teoria horren arabera, terminologiak balio espezializatuko unitate linguistikoak (BEUak) ditu aztergai eta hizkuntza naturala du oinarri. Eta horrek esan nahi du ez dagoela hitzen eta terminoen arteko bereizketa zurrun eta erabatekorik: izan ere, terminoak, azken batean, komunikazio espezializatuaren jardunean balio terminologikoa bereganatzen duten unitate linguistiko arruntak baino ez dira (hau da, komunikazio espezializatuan erabiltzen direnean aktibatzen da hitzen balio espezializatuak). Hortaz, kontzeptuak ez dira existitzen izaki bakartu gisa, testu espezializatuari esker baizik. Ondorioz, izaera linguistikoa du terminoen esanahiak, eta hizkuntzaren beste edozein unitatetan bezain ohikoak dira sinonimia eta aldakortasuna terminoen (BEUen) alorrean.

Teoria komunikatiboen arabera jokatu dugu euskarazko hiztegi juridiko honetan definizioak (*definiens*) moldatzean: a) erabiltzailearen soslaiaren arabera egokitu ditugu definizioak (erabiltzaile ez-adituak ulertzeko moduko definizio labur eta albait argienak); b) sarrera polisemikoak ere jaso ditugu; c) askotariko estrategiak erabili ditugu definizioak idaztean (definizio inklusibo klasiko «aristotelikoa» —deskriptore generiko hiperonimikoa + ezaugarri bereizgarriak—, parafraasi bidezkoa, eta sinonimoen bidezkoa); d) aldakortasun kontzeptuala (sinonimia) jasotzen ahalegindu gara. Labur esanda, lexikografiaren eredutik gertu ibili gara terminoak definitzean: definizioaren helburua ez baita ahalik eta kontzeptuari buruzko xehetasun gehien ematea, baizik eta irakurleari balio espezializatuko unitate (BEU) horren esanahiaz jabetzeko adinako informazioa ematea; eta horregatik jo izan dugu definizio laburretara.

Terminologia juridikoa bateratzea eta finkatzea da hiztegi honen helburu nagusietako bat, baina, hala ere, horrek ez du esan nahi hiztegi arauemaitzat jo behar denik. Hain zuzen ere, geure egin dugun ikuspegi komunikatibo horretatik eratortzen da hiztegiaren izaera deskriptiboa: UPV/EHUko testuetatik elikatzen da hiztegi hau, eta, ezinbestean, Euskaltzaindiaren hiztegi batua du oinarri. Helburua, beraz, aldakortasuna onartzen duen eredu bat eskaintzea da eta ez hainbeste eredu zurrun bat inori ezartzea.

³ <https://dej.rae.es/>

Aldi berean, euskaraz komunikatzean segurtasun juridikoa eta herritarrek ulertzeko duten eskubidea⁴ bermatzen laguntzea da hiztegi honen beste helburu garrantzitsu bat. Argitalpen hau hizkera argiaren bidetik aurrera egiteko beste urrats erabakigarri bat izatea nahi genuke.

Lanerako metodologia

Terminologiari buruzko ikuspegi komunikatiboari jarraituz, UPV/EHUko Zuzenbide Fakultateko irakasleen testuetan oinarritu ginen euskarazko hiztegi juridiko hau egiteko: alegia, hasteko, irakasleen testugintza izan genuen oinarri eta hartatik erauzi genituen aukeraturiko arlo juridikoe-tako glosarioak osatzeko terminoak (UPV/EHUko «Terminologia Sareak Ehunduz» programaren bidez)⁵. Beraz, UPV/EHUko testu errealak eta testu haietatik erauzitako terminoak izan ziren hiztegiaren lehen iturria, barne-iturria, alegia.

Bestalde, UPV/EHUko ekoizpenarekin jarraituz, gure hiztegi juridikoan definitu beharreko terminoen zerrenda finkatzeko orduan oso kontuan hartu genuen, halaber, UPV/EHUk argitaratutako Legeak/Leyes⁶ bildumako terminologia.

Azkenik, kanpo-iturriak ere erabili genituen hiztegiko sarrerak finkatzeko: alde batetik, erdal hiztegi juridikoak⁷, Terminologia Batzordeak arlo juridikoan landutako glosarioak⁸, Euskalterm⁹, Deustuko Unibertsitateak argitaratutako berbategiak eta abar.

Behin terminoen erauzketa eginda eta barne- eta kanpo-iturriak kontsultatuta, definitu beharreko terminoen zerrenda —hiztegiaren oinarria— finkatu zen koordinatzaileen artean eta taldeburuen laguntzaz: ezinbestean, termino ugari utzi behar izan ziren kanpoan, argitalpena arrazoizko luzera-neurri batera ekartzearren. Handik aurrera, arloz arlo, definizioak idazteari eta sarrerak osatzeari ekin zioten hamalau arlo juridikoetako taldeburu eta autoreek.

Bestalde, hasieratik eta bukatu arte, hizkuntza-arduradunek arreta handiz gainbegiratu eta zuzendu dute erredakzio-lana: hasieran, definizioak idazteko estilo-liburu baten bidez, eta prozesuaren erdian eta amaieran testuak eta moldiztegiko probak zuzenduta.

⁴ Ikus lan hauek, besteak beste:

Herritarrek Justiziaren aurrean dituzten eskubideen Gutuna (2002): https://www.justizia.eus/servlet/Satellite?blobcol=urldat a&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=Content-Disposition&blobheadervalue1=filename%3Ddocumentos-303-carta-derechos-EUSK_0.pdf&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1290510252341&ssbinary=true&miVar=1524343183302

Hizkera Juridikoa Modernizatzeo Batzordearen txostena: <http://www.upv.es/entidades/VRSC/info/U0711342.pdf>

Ainhoa Altzuguren-en «Hizkera juridiko argia» web-orria: <https://ainhoaaltzuguren.wixsite.com/hizkerajuridikoargia>

⁵ Zuzenbide Fakultateko irakasle elebidun ia guztiek parte hartu zuten UPV/EHUko «Terminologia Sareak Ehunduz (TSE)» programan: <https://www.ehu.es/eu/web/euskara/terminologia-sareak-ehunduz>

⁶ <https://www.ehu.es/es/web/euskara/legeak-leyes-bilduma>

⁷ Funtsezkoa den *Diccionario del español jurídico (DEJ)* hiztegiak aparte (<https://dej.rae.es/>), honako hauek, besteak beste:

Arco Torres, M.A.; Villa-Real, R. (2006): *Diccionario de términos jurídicos*. Granada: Comares.

Fernández Martínez, J. M. (2012): *Diccionario jurídico*. Pamplona: Aranzadi.

Fonseca Herrero, J.I.; Iglesias Sánchez, M.J. (2010): *Diccionario jurídico*. Madrid: Colex.

Fundación Tomás Moro (2004): *Diccionario jurídico Espasa*. Madrid: Espasa.

Gómez de Liaño, F. (1979): *Diccionario jurídico*. Oviedo: Forum.

Ortiz Sánchez, M.; Pérez Pino, V. (2012): *Diccionario jurídico básico*. Tecnos.

Villa-Real, R.; del Arco Torres, M.A. (2014): *Diccionario jurídico elemental*. Granada: Comares, 7. argitaraldia.

⁸ <http://www.euskadi.eus/hiztegiak-banku-terminologikoak-eta-entziklopediak/web01-a2eutres/eu/>

⁹ <http://www.euskadi.net/euskalterm>

Hiztegiaren egitura

Atal batzuez osatuta dago euskarazko hiztegi juridiko hau, baina, euskarazko sarrerak alfabetikoki ordenatuak dituen atala —definizioz eta oharrez hornitua— da, zalantzarik gabe, lanaren muina. Izan ere, lehenengo eta behin, erabiltzaile euskalduna izan dugu gogoan hiztegia osatzera-koan.

Hala ere, mesede gutxi egingo genion geure buruari eta gizarteari, euskara hutsezko hiztegi juridiko bat egin izan bagenu. Izan ere, askotan azpimarratu izan denez, onenean mundu juridikoaren errealitatea elebiduna da gure artean: alegia, ezinbestean, gaztelania alboan edo gogoan duela ibili beharra dauka jurista euskaldunak.

Beraz, errealitate elebidunak baldintzatu du hiztegiaren egitura. Hasieran, eranskin elebidun batzuk jarri ditugu, erabiltzaileari lana erraztuko diotelakoan:

- Zuzenbidearen arloak edo adarrak, eta haien laburdurak.
- Siglak: auzitegien eta arauen izenak eta siglak.
- Erakundeen izenak.
- Epaitegi eta auzitegien izenak.
- Arau-xedapenak (maila guztietakoak: Nazioarteko Zuzenbide Publikokoak, Zuzenbide Privatukoak, Estatukoak, Euskal Autonomia Erkidegokoak, Nafarroako Foru Erkidegokoak eta lurralde historikoenak).
- Zergen izenak.

Gero, atal nagusia dator: euskarazko sarrera definiziodunen atala, hurrenkera alfabetikoan ordenatua. Oro har, laburrak dira sarrera gehienak, nahita baztertu baitugu hiztegi entziklopedikoe-tako artikuluen estiloa: funtsezko argibideak ematen dira definizioan, eta gero argibide osagarriak (ikus beherago sarreren egiturari buruzko atala, gainerako xehetasunen berri jakiteko). Guztira, sinonimoak kontatuta, 3.500 termino inguru ditu hiztegiak.

Eta, azkenik, termino guztien zerrenda elebidun hutsa dator: gaztelania-euskara zerrenda de-finiziorik gabea. Esan bezala, atal hau ere funtsezkoa izango da hiztegiaren erabiltzailearentzat.

Hiztegiaren mikroegitura: hiztegi-sarreren egitura

Sarrera lexikografiko batek honelako egitura izan ohi du:

definigaiak (definitu beharreko hitza, 'definiendum')	+	kategoria lexikoa (izena, izenondoa, aditza, adberbioa...)	+	definizioa (<i>definiens</i>)

Hiztegi juridiko honetan —*Diccionario del español jurídico* hiztegian eta Euskalermen be-zala¹⁰— ez da zehazten kategoria, baina horrek ez du esan nahi kategoria desberdinak jaso ez di-renik. Izan ere, Terminologiaren Teoria Orokorren arabera lan terminografikoetan ez bezala,

¹⁰ Cercaterm terminologia-bankuan (<https://www.termcat.cat/ca/cercaterm>), berriz, kategoria lexikoa zehazten dute: adibi-dez,

— *ca* **acusar**, v tr

— *es* **acusar**, v tr

<Dret penal i penitenciari > Dret processal penal>

kategoria predikatibo ugari jaso ditugu hiztegian (batez ere, aditzak, hala nola *aldarrikatu*, *akusatu*, *alegatu*, *artxibatu*, *aurkaratu*, *aurrejuzgatu*, *baliozkotu*, *derogatu*, *deuseztatu*, *errebokatu*, *eskualdatu*, *epatu*, *errefusatu*, *errekusatu*, *espexteratu*, *heredatu*, *inkulpatu*, *jarauntsi*, *kalifikatu*, *mugarritzatu*, *ordezkatu*, *tatxatu*, *xedatu*, *zedarritzatu*...).

Sarrera bi hauek ditugu jokaera horren erakusgarri (lehen terminoa izena da; bigarrena, berriaz, aditza):

akusatu 1 [*acusada*, *acusado*] ♦ *Zuz. Proz.* Zigor-prozesuko beharrezko alderdi pasiboa, akusazio-idazkiaren bitartez gauzatutako akusazioa pairatzen duena. Oh. PKL, 760 III, 368., 371., 373., 448., 512., 687. art. **Ik.** *alderdi akusatu*.

akusatu 2 [*acusar*] ♦ *Zuz. Proz.* Zigor-akzioa egikaritu pertsona zehatz baten kontra.

Beraz, egia bada ere sarrera terminologiko gehienak izenak edo izen-kategoriakoak direla (*ahalmen*, *alderdi*, *aldarrikapen*, *aplikazio-eremu*...; *jabetza pribatu*, *itxurazko kontratu*...), me-rezi du azpimarratzea arlo juridikoko aditz espezializatuen garrantzia.

Bestalde, hizkuntza-hiztegi orokorretan ez bezala —eta egungo terminografia-lanetan egin ohi denez—, askotariko «balio espezializatuko unitateak» (BEUak) jaso dira hiztegi juridiko honetan sarrera gisa, eta ez bakarrik izen-kategoriakoak edota kategoria lexiko soilak (Estopá, 2001):

BEU lexikoak: bakunak / konplexuak (eratorriak, elkartuak...):

— izenak (*abokazio*, *abokatu*...) / (*ahozkotasun*, *agerraldi*...)

— aditzak (*alegatu*, *kereilatu*, *zedarritzatu*...) / (*aurrejuzgatu*, *eskualdatu*...)

...

BEU ez-lexikoak:

— izen-sintagmak:

Europako Banku Zentrala, *ahozko bista*, *ahozkotasun-printzipio*, *akats judizial*, *akusazio-sistema formal*, *alderdien galdeketa*, *demandaren prebentziozko oharpen*...

— aditz-sintagmak:

sorospen-betebeharra ez betetze, *kanpora-bidaltze*, *atzera-itzultze*, *bidegabeko kaleratze*, *zor ez diren sarrerak itzultze*...

Behin kategoriaren kontua argituta, ikus ditzagun sarrera batzuk, hiztegi honetarako hautatu dugun mikroegituraren nondik norakoak azaltzeko:

afektazio [*afectación*] ♦ *Admin. Zuz.1.* Eskubideak zein ondasunak interes orokorreko erabilera publiko batera zuzentzea. Normalean nahitaezko desjabetze-prozeduretan gauzatzen da. Oh. 1954ko Nahitaezko Desjabetze Legea, 9. art. **2.** Ondasun edo eskubideek jabari publikoko izaera eskuratzeko beharrezko den egintza. Haren bidez ondasun edo eskubidea erabilera orokorrari edo zerbitzu publikoari atxikitzen zaio. Oh. 33/2003 Legea, 65. art. **Sin.** *xedemate Ik. jabari publiko*, *zerbitzu publiko*.

arrazoitze [*motivación*] ♦ *Zuz. T.* Ebazpen jakin bat oinarritzen duten arrazoien adierazpena. Ordenamendu juridikoak hainbat ebazpen edo egintza juridiko motibatzea eskatzen du, hala nola

ebazpen judizialak eta Europar Batasuneko egintza juridikoak. **Oh.** 6/1985 Lege Organikoa, 247. art. eta 248. art.; Europar Batasuneko Funtzionamendu Hitzarmena, 296. art. **Sin. motibazio** ♦ *Admin. Zuz.* Administrazio-egintza funtsatzen duten egitateen eta zuzenbideko oinarrien adierazpena. Administrazioak bere jardunean izan behar duen gardentasunak eta administrazio onaren eskubi-deak administrazio-egintza motibatzea eskatzen dute. Horrez gain, administrazio-erabakien kontrola ere errazten du. 39/2015 Legearen 35. artikulua zehazten du zein administrazio-egintzatan den nahitaezko arrazoitzea. **Oh.** 39/2015 Legea, 35 art. **Sin. motibazio** **Ik.** *administrazio-egintza*.

Aurreko adibideetan ikus daitekeenez, lehen-lehenik euskarazko terminoa (lema) ageri da, letra lodiz; ondoren, gaztelaniazko ordaina (letra etzanean eta parentesi karratuen artean): *afektazio* [*afectación*].

Sarreretan, ♦ ikurra erabili da adierak zuzenbidearen adarren arabera bereizteko: goragoko lehen adibidean (*afektazio*), Administrazio Zuzenbidekoak (*Admin. Zuz.*) dira terminoaren bi adierak (1. «Eskubideak zein ondasunak...». 2. «Ondasun edo eskubideek...»). Bigarren adibidean (*arrazoitze*), berriz, Zuzenbidearen Teoriakoa (*Zuz. T.*) da lehen adiera («Ebazpen jakin bat...»), eta Administrazio Zuzenbidekoa (*Adm. Zuz.*), bigarren adiera («Administrazio-egintza...»).

Sarreretan, bestalde, zenbakiak (1, 2, 3...) erabili dira zuzenbidearen adar baten barruan termino batek adiera bat baino gehiago dituen: esate baterako, *afektazio* sarreran, Administrazio Zuzenbidekoak dira terminoaren bi adierak (1. «Eskubideak zein ondasunak...». 2. «Ondasun edo eskubideek...»). *Arrazoitze* sarreran, berriz, ez da zenbakirik erabili; izan ere, bi adierak zuzenbidearen adarraren arabera (♦ *Zuz. T.* / ♦ *Admin. Zuz.*) bereizten dira.

Formatuari dagokionez, letra lodi etzanez eman ditugu latinezko eta erdal terminoak: *ius cogens*, *ius praetorium*, *iuris tantum*, *iuris tantum* presuntzio...

Era berean, letra etzanezko laburduren bidez adierazi dugu zuzenbidearen arloa edo adarra (hiztegiaren hasieran ageri da laburduren zerrenda): *Admin. Zuz.* (Administrazio Zuzenbidea), *Err. Zuz.* (Erromatar Zuzenbidea), *Nart. Zuz. Pu.* (Nazioarteko Zuzenbide Publiko) eta abar.

Sarrera askotan oharrak gehitu dira, gehienbat lege-esparruaren erreferentzia zehatza emateko; alegia, delako terminoa jasotzen, aipatzen edo definitzen duten legeen artikuluetara bidaltzen da irakurlea, nahi izanez gero, argibide zehatzagoak eskuratzeko. Horretarako, «Oh.» laburdura erabili da. *Arrazoitze* terminoaren lehen definizioaren ostean, esaterako, honako xehetasun hauek ematen dira: «Oh. 6/1985 Lege Organikoa, 247. art. eta 248. art.; Europar Batasuneko Funtzionamendu Hitzarmena, 296. art.». Erabaki horretan ere, *Diccionario del español jurídico (DEJ)*¹¹ hartu dugu erdutzat; izan ere, sinetsita gaude erreferentzia osagarri horiek guztiz aberasgarri eta lagungarriak izango direla irakurlearentzat.

Lexikografian, ezinbestean, ohikoa izaten da hitz batzuk sinonimiaren bidez «definitzea». Eta hiztegi juridiko honetan ere, sinonimo ugari ageri dira. Arlo espezializatuetan oro har, eta arlo juridikoan zer esanik ez, eguneroko gertaera ezin saihestuzkoa da aldakortasuna, eta aldakortasun horren isla da gure hiztegiaren sinonimo ugari jaso izana. Horretarako, «Sin.» laburdura erabili dugu sarreraren amaieran; *arrazoitze* terminoaren kasuan: «Sin. motibazio».

Bestalde, termino batzuetan «Ik.» laburdura gehitu da sarreraren amaieran, modu laburrean kontzeptuaren inguruko argibide gehiago emateko edota definituarekin (*definiendum* delakoare-

¹¹ <https://dej.rae.es/>

kin) lotura duten beste termino batzuk ikusteko. *Arrazoitze* terminoaren kasuan, adibidez: «Ik. *administrazio-egintza*».

Batzuetan, hala ere, sinonimoen berri emateko erabili da «Ik.» laburdura: lehenesten den terminoaren ostean jaso dira definizioa eta sinonimoa (ikus *arrazoitze* sarrera); beste hitz sinonimoo- ren sarreran, berriz, termino lehenetsira bidaltzen da irakurlea, definiziorik eman gabe (Ikus *motibazio* sarrera). *Arrazoitze* eta *motibazio* terminoen kasuan, honela:

arrazoitze [*motivación*] ♦ *Zuz. T.* [DEFINIZIOA: «♦ Ebazpen jakin bat oinarritzen duten arrazoien adierazpena(...)»] Sin. *motibazio*; ♦ *Admin. Zuz.* [DEFINIZIOA: «»Administrazio-egintza funtsatzen duten egitateen eta zuzenbideko oinarrien adierazpena. (...)] Sin. *motibazio*
motibazio [*motivación*] ♦ *Zuz. T., Admin. Zuz.* Ik. *arrazoitze*.

Sarreraren mikroegiturari buruzko atal hau amaitzeko, argitu dezagun zer definizio-eredu hautatu dugun hiztegi honetarako. Jakina denez, definizioa funtsezko osagaia da espezialitate-hiztegi bateko sarreretan. Bada, gorago azaldu dugunez eta aurreko adibideetatik ondoriozta daitekeenez, oro har, definizio laburraren bidetik jo izan dugu hiztegiaren zehar, lexikografiako eredu geure egi- nez eta definizio entziklopedikoak bazterturik. Gehienbat, hiztegiaren erabiltzaile ez-aditua izan dugu gogoan: izan ere, helburua ez da kontzeptuaren inguruko xehetasun guztiak jasotzea, baizik eta azken batean irakurlea kontzeptu juridiko bakoitzaren muinaz jabetzea.

Ohiko definizioen egitura: definizio-eredu soilen aldeko apustua

Hiztegi-sarrerek aurreko atalean zehaztutako irizpideak zainduko badituzte, terminoen definizioek laburrak eta zehatzak izan behar dute ezinbestean. Edonola ere, gogora ekarri behar da hiztegi juridiko honen helburua ez dela kontzeptu juridikoen adieran eta ñabarduretan sakontzea. Izan ere, definizioen helburua beste bat da; alegia, euskara/gaztelania interfazeaz harantzago joan eta erabiltzaileei euskarazko diskurtso juridikoaz jabetzen lagunduko dien balio erantsiko baliabide bat eskaintzea.

Jakina denez, legelari euskaldun askok gaztelaniazko diskurtsoa dute nagusiki gogoan euskarak bizi duen egoera diglosikoaren eraginez. Haientzat oso baliagarria izango da terminoen definizio erraz eta ulergarriak izatea eskura. Esan gabe doa biziki eskertuko dituztela definizio hauek (xumeak izan arren) ikasketak euskaraz egitea aukeratu duten ikasleek.

Horrenbestez, gure hiztegi juridikoan jaso diren definizioek ez dituzte gehienetan jaso termino juridikoak bere barruan gordetzen dituen adiera-elementu guztiak. Adituentzat jakingarri diren ñabardurak ere albo batera utzi ditugu ezinbestean. Eta, noski, termino batek teoria juridikoaren arabera definizio desberdinak izan baditu, aukera bat egin da ahalik eta definizio orokor eta neutroena eskaintzeko. Betiere, gogoan izan da zer den ikasleek termino horri buruz jakin behar dutena, lehen aldiz edo, kontzeptu juridiko horretara hurbiltzen direnean.

Mikroegituraren ikuspegitik ere ahalik eta definizio soil eta laburrenak hautatu dira. Oro har, bi edo hiru osagai izaten dituzte (ik. Arrieta eta beste, 2003): a) deskriptorea (zein kontzeptu-kategoria definitzen ari garen adierazten du; gehienetan hiperonimo baten bidez adierazia); b) ezaugarri espezifikoak (definitzen ari garen kontzeptua kategoria bereko beste kontzeptuetatik bereizteko balio dutenak —ik. Seco, 1987—); eta c) iruzkinak (oharrak edo ñabardurak eransteko balio dutenak).

Kontuak kontu, oinarrizko definizioari informazio osagarria gehitu behar bazaio, aparteko esaldi batean gehitu dira halako argibide, azalpen edo deskripzio osagarriak. Hona hemen hiru osagaiak dituzten definizio batzuk:

EGILEKIDETZA [COAUTORÍA] ♦ *Zig. Zuz.* Delituan parte hartzeko modu bat [deskriptorea], delituaren egile nagusi bat baino gehiago eta erantzukizun-maila berean aritzean datzana [ezaugarriak]. Egilekide guztiek zigor bera jasotzen dute [iruzkina]. (...)

AKUSATZAILE PRIBATU [ACUSADORA PRIVADA, ACUSADORPRIVADO] ♦ *Zuz. Proz.* Zigor-prozesuko alderdi akusatzailea [deskriptorea], delitu pribatu batek ofenditua izateagatik kereila aurkezten duena [ezaugarria]. Delitu pribatuak jazartzeko prozesuetan bera da zigor-akzioaren titular bakarra eta, horregatik, akusatzaile bakarra [iruzkina].

Definizio batzuetan lehen bi elementuak baino ez dira erabili, eta definizio konplexuetan ezaugarri bat baino gehiago eta iruzkin bat baino gehiago. Alabaina, gure hiztegi juridikoak dituen ezaugarriak eta helburuak gogoan izanda, ahal den neurrian, definizio-eredu laburrak eta soilak lehenetsi ditugu.

Hizkuntzaren aldetik ere egitura soil, argi eta ulergarriak erabiltzen ahalegindu gara (ik. Arrieta eta beste, 2003: 172-187)¹². Hurrengo atalean azalduko ditugu definizioak osatzeko erabili diren estilo-irizpide zehatzak.

Definizioargi eta ulergarri(ago)ak idazteko estilo-irizpide batzuk

Oro har, hiztegiaren helburuaren eta hartzaile motaren arabera egokitu ditugu definizioen konplexutasuna, teknizismo-maila eta idazkera.

Hitz edo termino ezagunak erabili ditugu definizioetan. Edozein kasutan, definizio batean termino teknikoak erabiltzen badira, terminook beste nonbait egon behar dute definituta (alegia, hiztegian bertan behar dute definizioa).

Definizio gehienetan, hiperonimo bat —ahalik eta zehatzena— erabili da deskriptore gisa (definizio formal edo hiperonimikoa —ik. Bosque, 1982—):

AKUSATZAILE [ACUSADOR, ACUSADORA] ♦ *Zuz. Proz.* Zigor-prozesuko posizio aktiboko *alderdia* [hiperonimoa], zigor-akzioa egikaritzuz akusazioa gauzatzen duena. (...)

KARRERA JUDIZIAL [CARRERA JUDICIAL] ♦ *Zuz. Proz.* Magistratura osatzen duen *personal juridikzionala* [hiperonimoa].(...)

KATASTRO [CATASTRO] ♦ *Zuz. Zib.* Hazienda Ministerioan kokaturiko ondasun higiezinaren *registro administratiboa* [hiperonimoa].

Definizioetan isilpean utzi dugu predikatua (*da, deritzo, deitzen zaio...*), hiztegitzintzan jakintzat ematen baita «X (definigia) Y (definizioa) da» predikazioa (Rey-Debove, 1971):

⇓ LURRALDE HISTORIKO [TERRITORIO HISTÓRICO] ♦ *Konst. Zuz.* Foru-lurraldeek Euskal Autonomia Erkidegoan *duten izena*.

LURRALDE HISTORIKO [TERRITORIO HISTÓRICO] ♦ *Konst. Zuz.* Euskal Autonomia Erkidegoko foru-lurraldea.

¹² URLa: http://www.ivap.euskadi.eus/contenidos/informacion/euskalduntze_argit/eu_def/adjuntos/Galdezkal.pdf

↓EGILESLE [OTORGANTE] ♦Zuz. Zib. Negozio juridiko bati bere adostasuna ematen dion pertsona *da*. [...]

EGILESLE [OTORGANTE] ♦Zuz. Zib. Negozio juridiko bati bere adostasuna ematen dion pertsona *da*. [...]

Oro har, saihestu egin ditugu honelako hitz eta egiturak deskriptore gisa (Arrieta, 2003): (... *izendatzeko erabiltzen den izena, -t(z)earen egintza, -t(z)eko egintza, (...) zera, (...) duena...*

↓ABOKAZIO [AVOCACIÓN] ♦Admin. Zuz. Administrazio-organo batek hierarkikoki beheago dauden beste organo batek daukan gai bat ezagutu edo ebazteko eskumena *bereganatzearen egintza / bereganatzeko egintza*. (...)

ABOKAZIO [AVOCACIÓN] ♦Admin. Zuz. Administrazio-organo batek hierarkikoki beheago dauden beste organo batek daukan gai bat ezagutu edo ebazteko eskumena *bereganatzea*. (...)

Definizio laburretan arazorik gabe eman da deskriptorea (ezaugarria adierazten duen) erlatibo-egituraren ostean (egitura sintetikoa: ezaugarriak + deskriptorea):

KARRERA JUDIZIAL [CARRERA JUDICIAL] ♦Zuz. Proz. Magistratura osatzen duen *personal juridikionala* [hiperonimoa]. (...)

ALDABERRITZE-GREBA [HUELGA NOVATORIA] ♦Lan. Zuz. Hitzarmen kolektiboaren edukia aldatzeko egiten den *greba* [deskriptorea].

Hala ere, definizio luzeetan deskriptorea aurreratu dugu modu sistematikoan:

↓AKUSAZIO-IDAIZKI [ESCRITO DE ACUSACIÓN] ♦Zuz. Proz. Ahozko epaiketaren hasiera eskatzeko eta pertsona akusatua, delituzko egitateak, haien kalifikazio juridikoa, egiletasun-maila eta inguruabar aringarri edo astungarriak eta ezarri beharreko zigorra zehazteko, prozedura laburtuan Ministerio Fiskalak eta gainerako alderdi akusatzaileek aurkeztutako *dokumentua*. (...)

AKUSAZIO-IDAIZKI [ESCRITO DE ACUSACIÓN] ♦Zuz. Proz. Prozedura laburtuan Ministerio Fiskalak eta gainerako alderdi akusatzaileek aurkeztutako *dokumentua; haren helburua da* ahozko epaiketaren hasiera eskatzea eta pertsona akusatua, delituzko egitateak, haien kalifikazio juridikoa, egiletasun-maila eta inguruabar aringarri edo astungarriak eta ezarri beharreko zigorra zehaztea. (...)

Idazle onenen tradizioari jarraituz (Alberdi, 2007 eta 2008), «deskriptorea + egitura aposatua (erlatibo-egitura -na/partzipioa)» erabili da askotan atzerakarga saihestearren (egitura analitikoa: deskriptorea + ezaugarriak):

AKUSATZAILE [ACUSADOR, ACUSADORA] ♦Zuz. Proz. Zigor-prozesuko posizio aktiboko alderdia [deskriptorea], zigor-akzioa egikaritzat akusazioa gauzatzen duena. (...)

FUNDAZIO [FUNDACIÓN] ♦Zuz. Zib. Irabazi asmorik gabeko nortasun juridikoa duen interes publikoko erakundea [deskriptorea], interes orokorreko helburua lortzeko sortua izan dena. (...)

HITZARMEN [ACUERDO, CONVENIO] ♦Konst. Zuz. 1. Akordio, itun edo kontratua [deskriptorea], kontsentsu bidez sortua eta ondorio juridikoak dituena.

INSTRUKZIO-EPAILE [JUEZ DE INSTRUCCIÓN] ♦Zuz. Proz. Instrukzio-epaitegiko titularra [deskriptorea], atariko prozedura edo instrukzio-fasearen arduraduna.

KARTZELA-ZIGOR IRAUNKOR BERRIKUSGARRI [PENNA DE PRISIÓN PERMANENTE REVISABLE] ♦Zig. Zuz. Delitu larri batzuentzat aurreikusten den zigor askatasun-gabetzailea [deskriptorea], esekipen-baldintza eta -epe bereziak dituena. (...)

AUZITEGI [TRIBUNAL] ♦Zuz. Proz., Admin. Zuz., Konst. Zuz., Zuz. T. Kide anitzeko jurisdikzio-organoa [deskriptorea], hiru magistratuz edo gehiagoz osatua.

ELKARGO OFIZIAL [COLEGIO OFICIAL] ♦ Admin.Zuz. 1. Titulazio bereko pertsonen osatzen duten zuzenbide publikoko erakundea [deskriptorea], titulazio horri lotutako lanbidea arautu, kideen interesak babestu eta ordezkatzeko xedez eratua.

Definizio terminografikoak idazteko irizpideen arabera (ISO 704, 18. or.), definizioaren muina —kontzeptu bat gainerakoetatik bereizten duena— esaldi bakar batean ematea komeni da (puntuatik puntura doana da esaldia eta sarritan perpaus batzuez osatuta egoten da). Baina horrek ez du esana nahi ezaugarri guzti-guztiak esaldi bakar batean eman behar direnik. Aitzitik, kasu horietan gomendatzen da informazio osagarria (argibide, azalpen edo deskripzio osagarria) aparteko esaldien bidez ematea eta, beraz, -na aposatuen erabilera gehiegizkoa saihestea.

↓HORNİKUNTZA-ERREGIMENĒKO EPAILE [JUEZ DE RÉGIMEN DE PROVISIÓN] ♦ Zuz. Proz. Lehiaketetan hutsik geratu den epaile-hutsunea behin-behinean betetzen duen epailea [definizioaren muina], *prozedura arrunten bidez hutsunea bete arte jardunean ari dena* [argibide osagarria].

HORNİKUNTZA-ERREGIMENĒKO EPAILE [JUEZ DE RÉGIMEN DE PROVISIÓN] ♦ Zuz. Proz. Lehiaketetan hutsik geratu den epaile-hutsunea behin-behinean betetzen duen epailea [definizioaren muina]. *Prozedura arrunten bidez hutsunea bete arte aritzen da jardunean* [argibide osagarria].

Bestalde, baditugu baliabide estrategiko batzuk definizioetako erlatibo aposatuen erabilera gehiegizkoa murrizteko: besteak beste, alborakuntza (puntuazioa) eta juntadura. Hona hemen adibide batzuk:

IKUSKARITZA [AUDITORÍA] ♦ Merkat. Zuz. Dokumentu kontableen (eta horien euskarri diren beste dokumentu batzuen) berrikuste- eta egiaztatze-lana. *Ikuskaritzak hirugarren pertsonen aurrean eragina duen txostena igortzea du helburu* [alborakuntza]. Txosten hori oinarri hartzen da enpresaren informazio ekonomiko finantzarioaren fidagarritasunari buruzko irizpenak egiteko. (...)

IMMUNITATE [INMUNIDAD] ♦ Konst. Zuz. (...) 2. [immunitate diplomatiko] Atzerriko diplomazialariei eta haien senitartekoei, bai eta batzuetan enbaxadetako langileei aplikatzen zaien pribilegioa; *harrera-lurraldearen jurisdikziotik at daudela esan nahi du* [alborakuntza]. (...)

KASAZIO-ERREKURTSO [RECURSO DE CASACIÓN] ♦ Zuz. Proz., Admin. Zuz. Aparteko errekurtsu debolutiboa. *Legeak aurreikusitako zio jakin batzuetan oinarrituta soilik jar daiteke* [alborakuntza]. Ezagutzeko eskumena Auzitegi Gorenari edo Justizia Auzitegi Nagusiari dagokio, esleitutako arauaren izaeraren arabera. (...)

JAIOTZA-INSKRIPZIO [INSCRIPCIÓN DE NACIMIENTO] ♦ Zuz. Zib. Erregistro Zibilean egiten den idazpena, umea noiz (zein egunetan eta ordutan) eta non jaio den adierazten duena, *eta bere sexua eta seme-alabatasuna zein den ezagutzera ematen duena* [juntadura].

↓AKUSAZIO-IDAZKI [ESCRITO DE ACUSACIÓN] ♦ Zuz. Proz. Ahozko epaiketaren hasiera eskatzeko eta pertsona akusatua, delituzko egitateak, haien kalifikazio juridikoa, egiletasun-maila eta inguruabar aringarri edo astungarriak eta ezarri beharreko zigorra zehazteko, prozedura laburtuan Ministerio Fiskalak eta gainerako alderdi akusatzaileek aurkeztutako *dokumentua*. (...)

AKUSAZIO-IDAZKI [ESCRITO DE ACUSACIÓN] ♦ Zuz. Proz. Prozedura laburtuan Ministerio Fiskalak eta gainerako alderdi akusatzaileek aurkeztutako *dokumentua*; *haren helburua da* ahozko epaiketaren hasiera eskatzea eta pertsona akusatua, delituzko egitateak, haien kalifikazio juridikoa, egiletasun-maila eta inguruabar aringarri edo astungarriak eta ezarri beharreko zigorra zehaztea. (...)

Definizio funtzionalen kasuan ere joskera bat baino gehiago erabili ditugu:

- a) (...) -*t(z)eko* + Y (deskriptorea)
- b) (...) -*t(z)ea helburu duen Y* (deskriptorea)

- c) *Y* (deskriptorea), (...) *-t(z)ea helburu duena*
- d) *Y* (deskriptorea), (...) *-t(z)eko helburua duena*
- e) (...) *-t(z)eko helburua duen Y* (deskriptorea)

ABSTENTZIOA [ABSTENCIÓN] ♦ Zuz. Proz. Epaille eta magistratuen inpartzialtasuna *bermatzeko bitartekoa*. Horren bidez, legeak aurreikusitako arrazoiak daudenean, epaileak zein magistratuak auzi bat ezagutzeari uzteko eskaera egiten du.

HERRI-SEGURTASUN [SEGURIDAD CIUDADANA, SEGURIDAD PÚBLICA] ♦ Admin. Zuz. Pertsonak eta euren ondasunak babestea, eta herritarren lasaitasuna *bermatzea helburu duen jarduera multzoa*. (...)

JARAUNSPENAREN ZAPUZTE [REPUDIACIÓN] ♦ Zuz. Zib. Jaraunspena errefusatzeko deituaren *aldebakarreko egintza*, deituak jaraunspena ez duela onartzen espresuki *adieraztea helburu duena*. (...)

ERREKERIMENDU [REQUERIMIENTO] ♦ Zuz. Proz., Admin. Zuz. Jakinarazpen prozesalaren *jarduketa*, prozesuaren alde bati edo hirugarren bati zuzendua eta ez-egiteren bat edo jokabideren bat egin dezala *agintzeko helburua duena*.

FIDANTZA [FIANZA] ♦ Zuz. Zib. Zordunak hartzekodunari zorra ordainduko diola *ziurtatzeko helburua duen berme pertsonala*. Fidantzaren bidez, fidatzaileak, hartzekodunaren baimenarekin, bere gain hartzen du zorraren ordainketa zordunak ordaintzen ez duen kasuetan.

Oro har, deskriptorea asko atzeratzen duten egiturak saihesten ahalegindu gara; honelakoak, esate baterako:

↓ «(sintagma luzea) *-t(z)ea helburu duen* + deskriptorea»

↓ «(...) *-t(z)ea*, (...) *-t(z)ea eta* (...) *-t(z)ea... helburu duen* + deskriptorea»

↓ IRUZUR FISKAL [FRAUDE FISCAL] ♦ Fin. Zuz. Zergapekoak burutako operazio erreala, nolabaitteko amarrubidea adierazten duena, *bilatzen diren azken efektuak lortzeko, ohikotasunean erabiliko ez liratekeen negozio eta arauak aplikatzea helburu duena*. Eta hori guztia, zerga-zorra txikitze asmoz. (...)

IRUZUR FISKAL [FRAUDE FISCAL] ♦ Fin. Zuz. Zergapekoak burutako operazio erreala, nolabaitteko amarrubidea adierazten duena. *Haren helburua da, bilatzen diren azken efektuak lortzeko, ohikotasunean erabiliko ez liratekeen negozioeta arauak aplikatzea*. Eta hori guztia, zerga-zorra txikitze asmoz. (...)

Erlatibozko perpausaren barruko osagaiak handik kanpora ateratzea saihestu dugu:

↓ EGINBEHAR PUBLIKO [DEBER PÚBLICO] ♦ Admin. Zuz. 1. Arduradun publikoek zein bestelako pertsonak bete beharrekoa, dela akzioz dela omisioz, legediak ezarrita zein agintariak hala aginduta, *interes publikoa babestearren*. (...)

EGINBEHAR PUBLIKO [DEBER PÚBLICO] ♦ Admin. Zuz. 1. *Interes publikoa babestearren*, legeak ezarrita zein agintariak hala aginduta, arduradun publikoek zein bestelako pertsonak bete beharrekoa, dela akzioz dela omisioz. (...)

↓ EGINBEHAR PUBLIKO [DEBER PÚBLICO] ♦ Admin. Zuz. (...) 2. Zenbait pertsonari ezartzen zaizkien betebeharrak *interes publikorako onuragarriak izateagatik*. (...)

EGINBEHAR PUBLIKO [DEBER PÚBLICO] ♦ Admin. Zuz. (...) 2. *Interes publikorako onuragarriak izanik*, zenbait pertsonari ezartzen zaizkien betebeharrak. (...)

↓ EGINBEHAR PUBLIKO [DEBER PÚBLICO] ♦ Admin. Zuz. (...) 3. Administrazioak egin beharreko ekintzak, *ordenamendu juridikoa betetzen dela bermatzearen*. (...)

EGINBEHAR PUBLIKO [DEBER PÚBLICO] ♦ Admin. Zuz. (...) 3. *Ordenamendu juridikoa betetzen dela bermatzearen* administrazioak egin beharreko ekintzak. (...)

↓IMMATRIKULAZIO [INMATRICULACIÓN] ♦Zuz. Zib. Jabetza Erregistroan finka bat lehen aldiz sartzeko egin behar den eragiketa, *beharrezkoa den kalifikazio erregistrala gainditu ondoren (...)*
IMMATRIKULAZIO [INMATRICULACIÓN] ♦Zuz. Zib. Jabetza Erregistroan finka bat lehen aldiz sartzeko egin behar den eragiketa, *beharrezkoa den kalifikazio erregistrala gainditu ondoren egiten dena (...)*

Ez da komeni «erlatibo kateatuak» erabiltzea definizio batean, definizioa ulergaitz bihurtzen da eta:

↓MATXINSALTO. Jauzi egiteko moldatuta *dauden* hanka luze eta sendoak *dituzten* ortopteroen ordenako *intsektua*[deskriptorea].
MATXINSALTO. Ortopteroen ordenako *intsektua* [deskriptorea]; hanka luze eta sendoak ditu, jauzi egiteko moldatuak.

Ez da komeni definizio tautologikoak ematea, jakina. Alegia, definizioak ez dira osatu behar terminoa osatzen duten hitzak errepikatuz edo parafrasi lausoak —terminotik beretik ondoriozta daitekeen informazioa ezertan osatzen ez dutenak— erantsiz.

↓ AKUSAZIO-IDAIZKI. Akusazioak jasotzen duen idazkia
AKUSAZIO-IDAIZKI [ESCRITO DE ACUSACIÓN] ♦Zuz. Proz. Prozedura laburtuan Ministerio Fiskalak eta gainerako alderdi akusatzaileek aurkeztutako *dokumentua*; haren helburua da ahozko epaiketa-ren hasiera eskatzea eta pertsona akusatua, delituzko egitateak, haien kalifikazio juridikoa, egiletasun-maila eta inguruabar aringarri edo astungarriak eta ezarri beharreko zigorra zehaztea. (...)

Horrek ez du esan nahi terminoaren osagaiak definizioan ezin ager daitezkeenik: terminoaren muina batzuetan terminoaren generikoa izaten da, eta, deskriptorea denez, definizioaren oinarri izaten da.

AUZITEGI GORENA. Erakunde judizialaren gailurrean dagoen eta Estatu osoan jurisdikzioa duen *auzitegia*. [Euskalterm: Zuzenbidea / Zuzenbide Prozesala]

KASAZIO-ERREKURTSO [RECURSO DE CASACIÓN] ♦Zuz. Proz., Admin. Zuz. Aparteko *errekurtsu* debolutiboa. Legeak aurreikusitako zio jakin batzuetan oinarrিতa soilik jar daiteke. Ezagutzeko eskumena Auzitegi Gorenari edo JustiziaAuzitegi Nagusiar dagokio, esleitutako arauaren izaeraren arabera.

Ez da komeni definizio zirkularrak ematea:

- a. ↓ ERREKUSAZIO. Errekusatzea
- b. ↓ ERREKUSATU. Errekusazioa eskatzea

ERREKUSATZE [RECUSACIÓN] ♦ Admin. Zuz. Administrazio-prozedura baten izapidetzearen edozein unetan interesdunek langile edo agintari publiko baten arbuizatzea edo errefusatzea galdatzeko duten eskubidea, gai bat ebatz ez dezan edo arazo batean esku har ez dezan bere inpartzialtasuna zalantzan jar dezaketen arrazoiak daudelako tartean (40/2015 Legeko 23.2. artikuluan zerrendatzen direnak, alegia). Oh. 40/2015 Legea, 24. art. Ik. abstentzio.

ERREKUSATU [RECUSAR] ♦Zuz. Proz. Ik. *errefusatu*.

ERREFUSATU [RECUSAR] ♦Zuz. Proz. Modu legitimoan epaimahai, epaile, peritu edo denadelako batek prozedura edo epaiketa batean jardutea galarazi. Sin. *errekusatu*.

Definigaiaren eta deskriptorearen gramatika-baliokidetasunaren baldintza zaindu behar da definizioan (esaterako, kategoriari eta numeroari dagokienez):

↓INTERPRETATU [INTERPRETAR] ♦Zuz. T. 1. Zerbaiti esanahi zehatza *atxiki edo eranstea*. 2. Zerbaiten esanahia *argitza edo azaltzea*, bereziki argi ez dagoen testua. Legeak, adibidez.

INTERPRETATU [INTERPRETAR] ♦Zuz. T. 1. Zerbaiti esanahi zehatza *atxiki edo erantsi*. 2. Zerbaiten esanahia *argitu edo azaldu*, bereziki argi ez dagoen testua. Legeak, adibidez.

Definizioetan, beharra eta abar adierazteko egokiagoa da, oro har, orainaldi burutugabea erabiltzea geroaldia baino:

KUDEAKETA PROZESAL ETA ADMINISTRATIBOKO KIDEGO [CUERPO DE GESTIÓN PROCESAL Y ADMINISTRATIVA] ♦Zuz. Proz. Justizia-administrazioaren zerbitzura dauden funtzionarioen kidego orokorra: goi-mailako titulua *eskatzten da* (? *eskatuko da*) kidegoan sartzeko eta goi-mailako jarduera prozesalean laguntzen dute.

Azken oharra hiztegi juridikoaren garrantziaz eta zabalkundeaz

Espainiako Hizkera Juridikoa Modernizatzeko Batzordeak bere txosten orokorrean dioenez¹³, zuzenbide-estatu batean beharrezkoa da ekintza eta arau juridikoak ulergarriak izatea herritarrentzat, eta, beraz, zuzenbideko eragile juridikoek erantzukizun berezia dute arlo horretan; eta are erantzukizun handiagoa dute erakundeek herritarren ulertzeko eskubidea bermatzeko orduan.

UPV/EHUK, hiztegi hau argitaratuta, pauso garrantzitsu bat ematen du herritarren ulertzeko eskubidea bermatzeko ahaleginean: izan ere, hiztegi hau guztiz lagungarria izan daiteke zuzenbideko ikasle eta profesional euskaldunen komunikazio-prestakuntzan aurrera egiteko.

Orain UPV/EHUK euskarazko hiztegi juridiko hau liburu-formatuan eta euskarri digitalean argitaratu du; baina onuragarria litzateke unibertsitateak —Euskara Institutuaren laguntzaz, agian— gizarte osoarentzat etorkizun hurbilean hiztegia Internet bidez zabalduko balu, RAEk *Diccionario del español jurídico* hiztegiarekin egin duen moduan. Hala izango ahal da!

Erreferentzia bibliografikoak

Alberdi, X. (2007): «Zenbait gogoeta euskal definizioen idazkeraz» in Iñaki Ugarteburu, Pello Salaburu: *Espezialitateko Hizkerak eta Terminologia II. Euskara estandarra eta espezialitate hizkerak*, Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua: Bilbo, 145-170.

Alberdi, X. (2008): «Definizioen idazkera: adierazmoldeak eta diskurtso-estrategiak azalpeneko testu espezializatueta» in Iñaki Ugarteburu, Pello Salaburu: *Espezialitateko Hizkerak eta Terminologia III*, Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua, 79-93.

Alberdi, X.; Azkarate, M. eta beste (2019): *UPV/EHUKo Zuzenbide Fakultatearen hiztegi juridikoa*. Bilbo: UPV/EHUKo Argitalpen Zerbitzua.

Arco Torres, M.A.; Villa-Real, R. (2006): *Diccionario de términos jurídicos*. Granada: Comares.

Arrieta, A. eta beste (2003): *GALDEZKA. Euskarazko zalantzei erantzunez*. Donostia: IVAP: http://www.ivap.euskadi.eus/contenidos/informacion/euskalduntze_argit/eu_def/adjuntos/Galdezka1.pdf

Bosque, I. (1982): «Sobre la teoría de la definición lexicográfica», *VERBA*, 9: 105-123.

Cabré, M.T. (1993): *La terminología: teoría, metodología, aplicaciones*. Barcelona: Antártida/Empúries.

¹³ <http://www.upv.es/entidades/VRSC/info/U0711342.pdf>

- Estopá, R. (2001) «Elementos lingüísticos de las unidades terminológicas para su extracción automática». In Ma T. Cabré & J. Feliu (ed.) *La terminología científico-técnica*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada: 67-80.
- Fernández Martínez, J.M. (2012): *Diccionario jurídico*. Pamplona: Aranzadi.
- Fonseca Herrero, J.I.; Iglesias Sánchez, M.J. (2010): *Diccionario jurídico*. Madrid: Colex.
- Fundación Tomás Moro (2004): *Diccionario jurídico Espasa*. Madrid: Espasa.
- Gómez de Liaño, F. (1979): *Diccionario jurídico*. Oviedo: Forum.
- Guerrero Ramos, G.; Pérez Lagos, M.F. (2017): «La definición en el diccionario desde la teoría lingüística». *Pragmalingüística*, 25, 286-310.
- Lorente, M. (2001): «Teoría e innovación en terminografía: la definición terminográfica», Cabré, M.T. y Feliu, J. (eds.): *La terminología científico-técnica: Reconocimiento, análisis y extracción de información formal y semántica* (DGES PB96-0293), Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada / Universitat Pompeu Fabra, 81-112.
- Ortiz Sánchez, M.; Pérez Pino, V. (2012): *Diccionario jurídico básico*. Tecnos.
- Rey-Debove, J. (1971): *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*. The Hague-Paris: Mouton.
- SECO, M. (1987): «Problemas formales de la definición lexicográfica», *Estudios ofrecidos a Emilio Alarcos Llorach* (con motivo de sus XXV años de docencia en la Universidad de Oviedo), II., Oviedo: Universidad de Oviedo, 217-239.
- Villa-Real, R.; del Arco Torres, M.A. (2014): *Diccionario jurídico elemental*. Granada: Comares, 7. argitaraldia.
- Wüster, E. (1998), *Introducción a la Teoría general terminológica y a la lexicografía terminológica*. Barcelona: IULA (1979koa da jatorrizkoa).

Interneteko erreferentziak

- Ainhoa Altzuguren-en «Hizkera juridiko argia» web-orria: <https://ainhoaltzuguren.wixsite.com/hizkerajuridikoargia>
- Cercaterm: <https://www.termcat.cat/ca/cercaterm>
- Diccionario del español jurídico: <https://dej.rae.es/>
- Euskalterm: <http://www.euskadi.net/euskalterm>
- Herritarrek Justiziaren aurrean dituzten eskubideen Gutuna (2002): https://www.justizia.eus/servlet/Satellite?blobcol=urldata&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=Content-Disposition&blobheadervalue1=filename%3Ddocumentos-303-carta-derechos-EUSK_0.pdf&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1290510252341&ssbinary=true&miVar=1524343183302
- Hizkera Juridikoa Modernizatzeko Batzordearen txostena (Comisión para la Modernización del Lenguaje Jurídico): <http://www.upv.es/entidades/VRSC/info/U0711342.pdf>
- Terminologia Batzordeak onartutako hiztegiak: <http://www.euskadi.eus/hiztegiak-banku-terminologikoak-eta-entziklopediak/web01-a2eutres/eu/#9588>
- UPV/EHUko «Legeak/Leyes» bilduma: <https://www.ehu.es/es/web/euskara/legeak-leyes-bilduma>
- UPV/EHUko «Terminologia Sareak Ehunduz (TSE)» programa: <https://www.ehu.es/eu/web/euskara/terminologia-sareak-ehunduz>
- Zuzenbide Corpusa: <http://www.ehu.es/ehg/zuzenbidea/>